

Tomasz Przybyła*

Brak matematycznych patronów placówek oświatowych miasta Poznania: Dlaczego tak jest i jak to zmienić?

Lack of Mathematical Patrons of Educational Institutions in the City of Poznań: Why and How to Change It?

Abstract: Because it is assumed that the patron of a kindergarten or school should be a role model for children and young people attending a given institution, the aim of the publication was not only to check which patrons are most often welcomed by the analyzed educational institutions in Poznań but also to verify whether they also include individuals whose profession, life achievements and passion revolved around mathematics and its issues. An additional goal of the presented considerations, resulting from the assumption that mathematical patrons will not appear often, was to recommend outstanding Polish mathematicians associated with the city where the analyzed institutions are located as patrons of kindergartens and schools. Since it turned out that there are no mathematical patrons in the Poznań agglomeration, candidates for patrons related not only to this area were recommended, combining it with broader considerations regarding the process of granting a patron and indicating the importance of preparing it with due diligence. Therefore, the article shows not only the lack of mathematical patrons in Poznań but also proposes to change this situation.

Key words: patrons of schools, mathematic, education, mathematicians.

* Tomasz Przybyła (ORCID: 0000-0002-8309-6559) – dr, adiunkt na Wydziale Studiów Edukacyjnych (Zakład Badań nad Procesem Ucznia się) Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Centrum Neuronauki Poznańczej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu kontakt: tomasz.przybyla@amu.edu.pl.

Wprowadzenie

Zakłada się, że patron przedszkola czy szkoły powinien być wzorem osobowym dla dzieci i młodzieży uczęszczających do danej placówki, uwzględniając szerokie spektrum postaci, które mogą taką rolę pełnić. Zapewne takimi osobami mogą być osoby, których wykonywany zawód, dorobek życiowy, pasja oscylowały wokół matematyki i jej zagadnień. Dlatego też celem zrealizowanym w ramach publikacji analiz, było nie tylko sprawdzenie, jakich patronów najczęściej przyjęły wybrane placówki oświatowe w Poznaniu, ale także zweryfikowanie, czy znajdują się wśród nich takie właśnie osoby. Dodatkowym celem podjętych rozważań było zarekomendowanie wybitnych postaci polskich matematyków, którzy są związani z miastem, w którym znajdują się analizowane placówki. Cel ten wynikał z założenia, iż tacy matematyczni patroni nie będą występować często. Przeprowadzone analizy nie tylko potwierdziły to przeczuć, ale pokazały wręcz, że matematycznych patronów w aglomeracji poznańskiej nie ma wcale. Dlatego też przedstawiono kandydatów na patronów związanych nie tylko z tym obszarem. Rekomendując podjęcie działań na rzecz zwiększenia udziału „matematyków” wśród patronów poznańskich placówek oświatowych, w artykule przedstawiono także szersze rozważania dotyczące procesu nadania patrona i wagi wyboru danej osoby do pełnienia tej funkcji. Podsumowując, artykuł nie tylko wskazuje brak matematycznych patronów placówek oświatowych miasta Poznania, ale pokazuje także konkretne propozycje, których rozważanie mogłoby przyczynić się do zmiany tej bez wątpienia wizerunkowo i edukacyjnie niekorzystnej sytuacji.

Patron – proces nadania imienia placówce i jego edukacyjne znaczenie

Analizując etymologię łacińskiego słowa „patron”, nie rozważając jednak na potrzeby tego opracowania całego tła historycznego i zmieniającego się w dziejach rozumienia tego terminu, przyjęto, że oznaczało ono opiekę, jaką rozciągano w stosunku do wyzwolonego niewolnika. Człowiek, którego nazywano patronem, pełnił rolę opiekuna – sprawował pieczę nad jednostkami lub zbiorowościami ludzkimi/ instytucjami. Zapewne także z tego powodu współcześnie różne instytucje (w tym przedszkola i szkoły) mają swoich patronów. Często są nimi osoby nieżyjące, a pełnienie przez nich roli patronki/patrona wynika z ich

życiorysu – są to osoby cieszące się autorytetem, których życie, czyny i osiągnięcia względem innych uznano za godne do naśladowania. Wydaje się, że jest to jeden z głównych powodów, dla których wciąż nadaje się „imiona” instytucjom oświatowym. Wybór patronki czy patrona powinien wynikać z chęci by dana postać – jej imię, nazwisko, a przede wszystkim godna naśladowania biografia – tworzyły „dość osobliwy związek pomiędzy konkretną postacią historyczną [...] a ludźmi którzy [...] instytucję [ową – T.P.] współtworzą”, podkreślmy tu osobliwość związku, w którym „nie bardzo (albo nie zawsze) wiadomo, co właściwie ma łączyć konkretnego, pojedynczego członka danej zbiorowości [...] z postacią owego patrona”¹.

Kim jednak jest postać patronki/patrona placówki oświatowej dla jej uczniów współcześnie? W XXI wieku patronka/patron nadal mogą być „żywi” i łączyć jednostki z daną placówką. Nie ma więc teoretycznie konieczności, by zastanawiać się nad potrzebą czy zasadnością ich posiadania. Aby tak było, nie można jednak doprowadzić do sytuacji, na którą wskazuje Elżbieta Manthey, pisząc: „może być odklejoną od rzeczywistości postacią, coś symbolizującą, może mającą jakiś związek z jakimiś wartościami, ale daleką i niezbyt obecną w uczniowskiej świadomości”². Sam patronat powinien stanowić dobrą sposobność do zastanowienia się „nad złożonością ludzkiej natury, w której wymieszanie dobra i zła wcale nie przeszkadza w szacunku dla tego, co w niej szlachetne i w skutecznym odrzuceniu tego, co człowieczeństwo danej postaci historycznej deformowało”³. Warto uświadomić sobie fakt, iż ludzie, których „imię” noszą placówki oświatowe w Polsce i na świecie, posiadali także wady, a w czasie swojego życia popełniali błędy, jednak to także czyni je szczególnie bliskimi osobom związanym z miejscem objętym ich patronatem. Istotne jest więc, by dobierając postać patronki/patrona dla danej placówki oświatowej, przeanalizować dokładnie życiorys kandydata/kandydatki, by były to osoby jak najbardziej właściwe⁴, by stawały się kimś inspirującym, pobudzającym

- 1 A. Borowski, *O Patronie, patronach i o patronacie*, w: *Patron szkoły – promieniowanie wartości*, Kraków 2009, s. 22.
- 2 E. Manthey, *Patron szkoły – autorytet, czy ściema?*, <https://www.juniorowo.pl/patron-szkoly-autorytet-czy-sciema/>, dostęp: 06.03.2023.
- 3 A. Borowski, *O Patronie, patronach i o patronacie*, s. 23.
- 4 Tamże, s. 21–25.

do działania i aktywności w placówce oświatowej i w jej bliższym i dalszym otoczeniu społecznym.

Na stronach internetowych szkół i przedszkoli zwraca się przede wszystkim uwagę na fakt, iż nadając imię patrona danej instytucji, powodujemy, że zyskuje ona nie tylko własną tożsamość, wyróżniającą ją na tle innych placówek. Ponadto dajemy szansę na budowanie systemu wychowania zarówno w oparciu o autorytet patrona/ patronki, jak i system wartości przez nich wyznawany, reprezentowany. Dodatkowo promujemy ich życie, twórczość i postać wybranej osoby, zwiększamy możliwości współpracy z innymi instytucjami posiadającymi takich samych patronów lub związanych z ich postacią, twórczością czy podejmowaną tematyką. Mamy również niebywałą okazję do stworzenia własnego ceremoniału placówki, takiego z którym będziemy się utożsamiać i który będzie ważny nie tylko dla kadry pedagogicznej, ale i dla kolejnych pokoleń dzieci do niej uczęszczających. Patronat powinien ponadto być spójny z charakterem szkoły, z zadaniami, jakie sobie stawia i spełniać funkcje wychowawczą, kulturotwórczą i instytucjonalną⁵.

W Polsce podejmowano różne próby mające na celu podkreślenie przynależności dziecka do danej placówki. Często odbywało się to poprzez: naszywanie tzw. tarczy szkolnej na odzieży, zakładanie czapek szkolnych czy mundurków. I choć w Anglii czy w Stanach Zjednoczonych, gdzie „strój jest elementem dystynkcji i symbolem college`u”⁶, przyjęło się noszenie mundurów i funkcjonuje w wielu placówkach po dziś dzień (mimo zarówno wielu zwolenników, jak i przeciwników tej uniformizacji), to w Polsce mniej więcej od lat osiemdziesiątych XX w. zaniechano obowiązku noszenia w danej placówce oświatowej spójnej odzieży szkolnej. W 2007 r., ówczesny minister edukacji narodowej Roman Giertych wprowadził obowiązek noszenia mundurka w szkołach podstawowych i w gimnazjach, ale już po roku został on zniesiony, w chwili obecnej szkoły wraz z rodzicami mogą podejmować autonomicznie decyzje na temat noszenia mundurków. W Stanach Zjednoczonych, gdzie polityka dotycząca mundurków szkolnych była od lat dziewięćdziesiątych XX w. wdrażana, zakła-

5 J. R. Maj, *Twórczy wymiar patronatu szkolnego*, w: *Patron szkoły – promieniowanie wartości*, s. 55–56.

6 A. Gromkowska-Melosik, *Eton College. Szkic do portretu brytyjskiej elitarnej edukacji*, „*Studia Edukacyjne*”, 30 (2014), s. 54.

dano, że ich noszenie wyrównuje szanse w szkołach, wspiera uczniów w osiągnięciach, podtrzymuje ich zaangażowanie społeczno-behawioralne oraz poprawia bezpieczeństwo. Okazało się jednak, że uczniowie szkół, w których noszenie mundurków szkolnych było obowiązkowe, nie wykazują lepszych umiejętności społecznych, zachowań internalizujących i eksternalizujących ani wyższej frekwencji w szkole w porównaniu z uczniami szkół, w których mundurki nie obowiązywały⁷. Niewątpliwie jednak postać patrona/ patronki – nadana danej placówce w efekcie jej starań – może przynieść dodatkowe korzyści w postaci poczucia przynależności, może przyczynić się do budowania wspólnoty, o której dobro troszczą się dzieci, rodzice i kadra pedagogiczna. Szczególnie można zaobserwować to na stronach internetowych instytucji starających się o nadanie im patrona⁸.

Wybór patronki/patrona placówki powinien być niewątpliwie decyzją przemyślaną, odpowiedzialną i świadomą – wymaga on właściwego namysłu nad proponowaną postacią. Sama procedura nadania placówce imienia to proces rozłożony w czasie, składający się z wielu elementów mogących przynieść wymierne korzyści całej społeczności, aby mogło do tego dojść, trzeba jednak spełnić określone wymagania. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli⁹, określającym nadanie imienia szkole lub przedszkolu, znajdziemy konkretne wskazówki, m.in.: „szkole nadaje imię organ prowadzący szkołę na wniosek rady szkoły, a w przypadku braku rady szkoły – na wspólny wniosek rady pedagogicznej, rady rodziców i samorządu uczniowskiego”, a w przypadku przedszkola „nadaje imię organ prowadzący

7 A. Ansari, M. Shepard, M., M. A. Gottfried, *School Uniforms and Student Behavior: is there a link?*, „Early Childhood Research Quarterly”, 58 (2022) s. 278–286.

8 Zespół Szkół w Kryncie. Procedura nadania imienia, <https://krynka.edupage.org/a/procedura-nadania-szkole-imienia>, dostęp: 05.05.2022; Szkoła Podstawowa im. Polskich Dzieci Sybiru w Szczepankowie, <https://szczepankowo.szkolna.net/patron>, dostęp: 05.05.2022; Szkoła Podstawowa nr 2 im. Janusza Korczaka, <http://sp2.czarnkow.pl/wybor-patrona-szkoly/>, dostęp: 05.05.2022.

9 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, Dz.U. z 2019 r., poz. 502, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190000502>, dostęp: 05.05.2022.

przedszkole na wniosek rady przedszkola, a w przypadku braku rady przedszkola – na wspólny wniosek rady pedagogicznej i rady rodziców”.

Ponieważ okazało się, że nadanie placówce oświatowej patronki/patrona, to proces składający się z wielu faz i nie kończący się on w momencie nadania imienia. Ważne jest to, że „patron szkoły jest kluczem do odkodowywania wartości, ma być wzorem osobowym dla uczniów, nauczycieli i wszystkich innych członków szkolnej społeczności”¹⁰. Dlatego właśnie w prezentowanych rozważaniach uznano, iż warto, by w Polsce, tak zwana „królowa nauk”, przedmiot demonizowany i często świadomie pomijany w toku edukacji przedszkolnej lub nie lubiany przez część dzieci w edukacji szkolnej¹¹, mógł być wspierany w „walce” o lepsze postrzeganie, także dzięki wybitnym polskim matematykom i matematykom, mogącym nosić miano patronów placówek oświatowych. A jak zaznacza jedna z wybitnych, opisywanych poniżej matematyczek:

nie sędzę, aby matematyka była przedmiotem trudniejszym od innych przedmiotów nauczania. Przeciwnie, uważam, że w niektórych dziedzinach uczenia się napotyka się trudności większe niż w uczeniu się matematyki. Ale w tych dziedzinach, często wiele nieporozumień nie zostaje ujawnionych tak wyraźnie, jak w toku uczenia się matematyki. [...] Jeżeli nieporozumienie uzewnętrznia się dostatecznie wcześnie, [...] w postaci błędu, to jest to błogosławiony błąd, który można i który trzeba wykorzystać dla postępu¹².

Oczywiście trzeba pamiętać, jak zaznacza Sylwia Jaskulska, że żeby patronat „przekładał się rzeczywiście na rozwój szkolnej społeczności i poszczególnych uczniów i uczennic, powinien spełniać pewne warunki, które dotyczą zarówno procesu nadawania szkole imienia, jak i codziennej pracy z postacią

- 10 S. Jaskulska, *Rola patrona w życiu szkoły. Na przykładzie patronatu doktor Wandy Błęńskiej nad Piątkowską Szkołą Społeczną w Poznaniu*, „Biografistyka Pedagogiczna”, 6 (2021) s. 243, doi: 10.36578/bp.2021.06.53.
- 11 T. Przybyła, *Technologiczne wspomaganie uczenia się matematyki*, „Studia Edukacyjne”, 61 (2021), s. 101–112, DOI: 10.14746/se.2021.61.5; T. Przybyła, *Przedmowa*, w: *Liczby w cyfrowym świecie. Rozmowy o współczesnej edukacji matematycznej dziecka*, red. T. Przybyła, Poznań 2021, s. 7.
- 12 Z. Krygowska, *Zrozumieć błąd w matematyce*, „Dydaktyka Matematyki”, 10 (1989) s. 5.

patrona”¹³. Oznacza to jednak, w kontekście prowadzonych rozważań, że uczniowie mieliby szansę zaznajomić się z postaciami patronów i być może poznać i zrozumieć, dlaczego matematyka odgrywała tak ważną rolę w ich życiu, ale ma również szansę zajmować ważne miejsce w ich dorastaniu czy przyszłej pracy zawodowej.

Analiza patronów placówek oświatowych w Poznaniu

Procedura analizy

Aby sprawdzić, ile i jakich przedszkoli i szkół podstawowych znajduje się w Poznaniu, wykorzystano Wyszukiwarkę szkół i placówek oświatowych Ministerstwa Edukacji i Nauki¹⁴. Przeszukiwania dokonano, wpisując w wyszukiwanie zaawansowane dwa zwroty – najpierw „przedszkole”, a następnie „szkoła podstawowa” – dodatkowo zawężając wyniki do województwa wielkopolskiego, a w miejscu Gmina i Powiat wpisując słowo „Poznań”. W efekcie tak określonych parametrów wyszukiwania otrzymano 263 rekordy dla hasła „przedszkole” (publiczne; niepubliczne) i 138 wyników dla hasła „szkoła podstawowa” (publiczna; niepubliczna).

Po pobraniu pliku, prześledzono otrzymane dane oraz zweryfikowano ich zawartość. Okazało się, że część placówek nie posiada patronów, a te, które go mają, ciężko jednoznacznie zaklasyfikować do jednej kategorii. Dlatego też zarówno w przypadku przedszkoli, jak i szkół podstawowych postanowiono nadać placówkom pewne zbiorcze kategorie, scalające najczęściej pojawiające się w nazwach wątki. Ostateczne kategorie nazw (oraz ich skrótów) zastosowanych w przypadku przedszkoli ukazuje Tabela 1.

Można założyć, że mniejsza liczba szkół podstawowych przełożyła się na liczbę kategorii, jednak w jednej z kategorii („Patron”) zastosowano wiele podkategorii. Ostateczne kategorie nazw (oraz ich skrótów) zastosowanych w przypadku szkół podstawowych ukazuje Tabela 2.

13 S. Jaskulska, *Rola patrona w życiu szkoły*, s. 240, DOI: 10.36578/bp.2021.06.53.

14 Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, <https://rspo.gov.pl/>, dostęp: 28.04.2022.

Tab. 1. Nazwy kategorii dla przedszkoli.

Lp.	Kategoria nazwy	Skrót kategorii
1	autor	a
2	aktywność fizyczna	af
3	aktywność muzyczna	am
4	bohater	b
5	bajkowa kraina	bk
6	brak nazwy	bn
7	Europa	e
8	historia	h
9	lekarz	l
10	miasto Poznań	mp
11	nazwy przyrodnicze	np.
12	nazwy techniczne	nt
13	nazwa własna	nw
14	piosenki	p
15	postać historyczna	ph
16	wyznaniowe	w

Opracowanie własne.

Tab. 2. Nazwy kategorii dla szkół podstawowych.

Lp	Kategoria nazwy	Skrót kategorii
1	aktywność fizyczna	af
2	brak nazwy	bn
3	militaria	m
4	nazwa własna	nw
5	oświata	o
6	patron	p
7	wyznanie	w
8	związanych z Poznaniem	zpz

Opracowanie własne.

Takie sortowanie doprowadziło do sytuacji, w której kategoria „patron” (jedna z ośmiu głównych) obejmuje 30 podkategorii. Lista tych 30 zawodów patronów znajduje się w tabeli 3.

Tab. 3. Nazwy podkategorii dla kategorii „patron” dla szkół podstawowych.

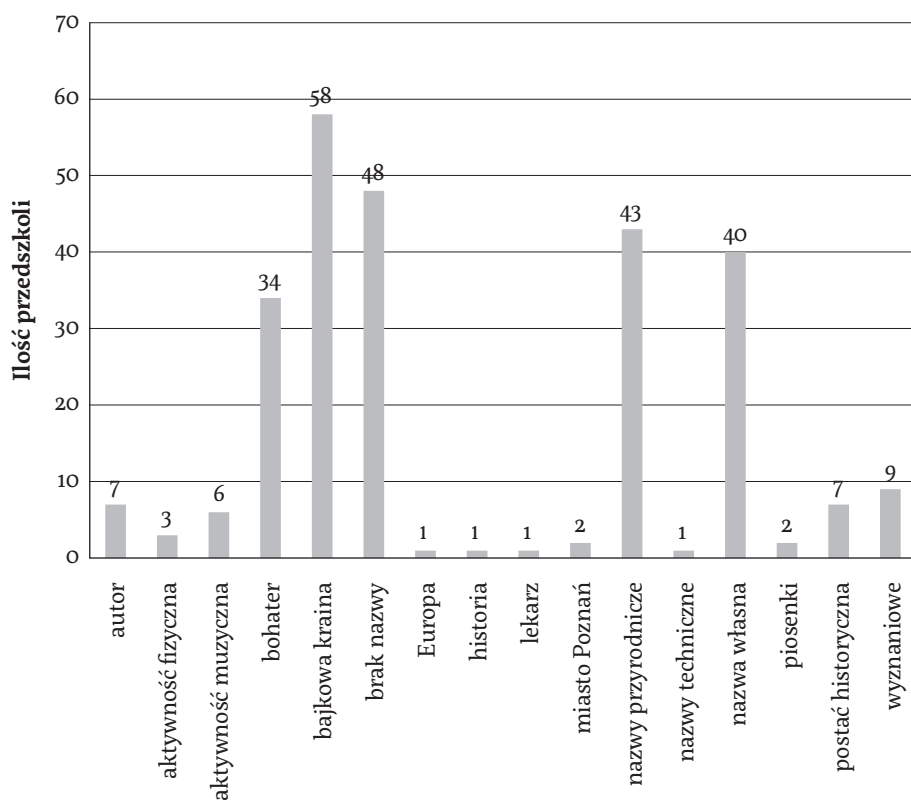
Patron	Lp.	Zawód patrona
	1	Aktor
	2	Alpinista
	3	Archeolog
	4	Astronom
	5	Bohater narodowy
	6	Botanik/ biolog
	7	Działacz oświeceniowy
	8	Działacz polityczny/ mecenas sztuki
	9	Działacz społeczny
	10	Filozof
	11	Noblistka/ Fizyk/ Chemik
	12	Kosmonauta
	13	Król polski
	14	Książę
	15	Lekarka
	16	Lekarz
	17	Malarz
	18	Papież
	19	Pedagog/ psycholog
	20	Pilot
	21	Pisarka/ pisarz
	22	Podróżnik/ geolog
	23	Poetka/ poeta
	24	Powieściopisarka
	25	Prawnik/ działacz społeczny
	26	Prozaik
	27	Siostra
	28	Sportowiec
	29	Święta
	30	Wojskowy

Opracowanie własne.

Wyniki analizy

Dokonując tego typu poszukiwań, stworzono bardzo wiele różnych kategorii nazw przypisanych przedszkolom i szkołom podstawowym. I tak oto wśród przeanalizowanych nazw wyodrębniono 16 głównych kategorii. Okazało się, że wśród nazw przedszkoli najliczniej występują te związane z kategorią bajkowa kraina (22% wśród wszystkich przedszkoli), te nie posiadające nazwy (18%) oraz te, które związane są z nazwami przyrodniczymi (16%) – Rycina 1.

Wykres 1. Patroni poznańskich przedszkoli z podziałem na 16 kategorii.

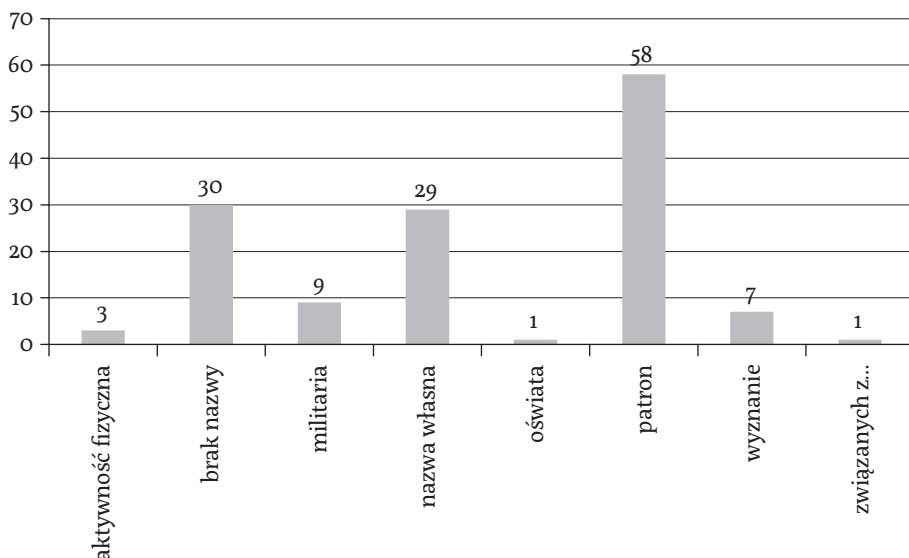
Opracowanie własne.

Zaobserwować można, że kategorie Europa, historia, lekarz, muzyczna czy nazwy techniczne reprezentowane są przez jedną placówkę. Zaskoczeniem był

natomiast brak przedszkoli, których nazwy nawiązywałyby wprost do edukacji matematycznej. Wśród 263 przedszkoli tylko dwie nazwy pośrednio do niej nawiązują – są to przedszkola zaklasyfikowane do ogólnej kategorii: nazwa własna (przedszkole „Liczmanek”) oraz bohater (przedszkole „Buratinio”).

W przypadku szkół podstawowych, których przeanalizowano 138, najliczniej reprezentowaną kategorią jest „patron” – 58 szkół (42%), następnie brak nazwy – 30 szkół (21%) oraz nazwa własna – 29 szkół (21%) (Ryc. 2).

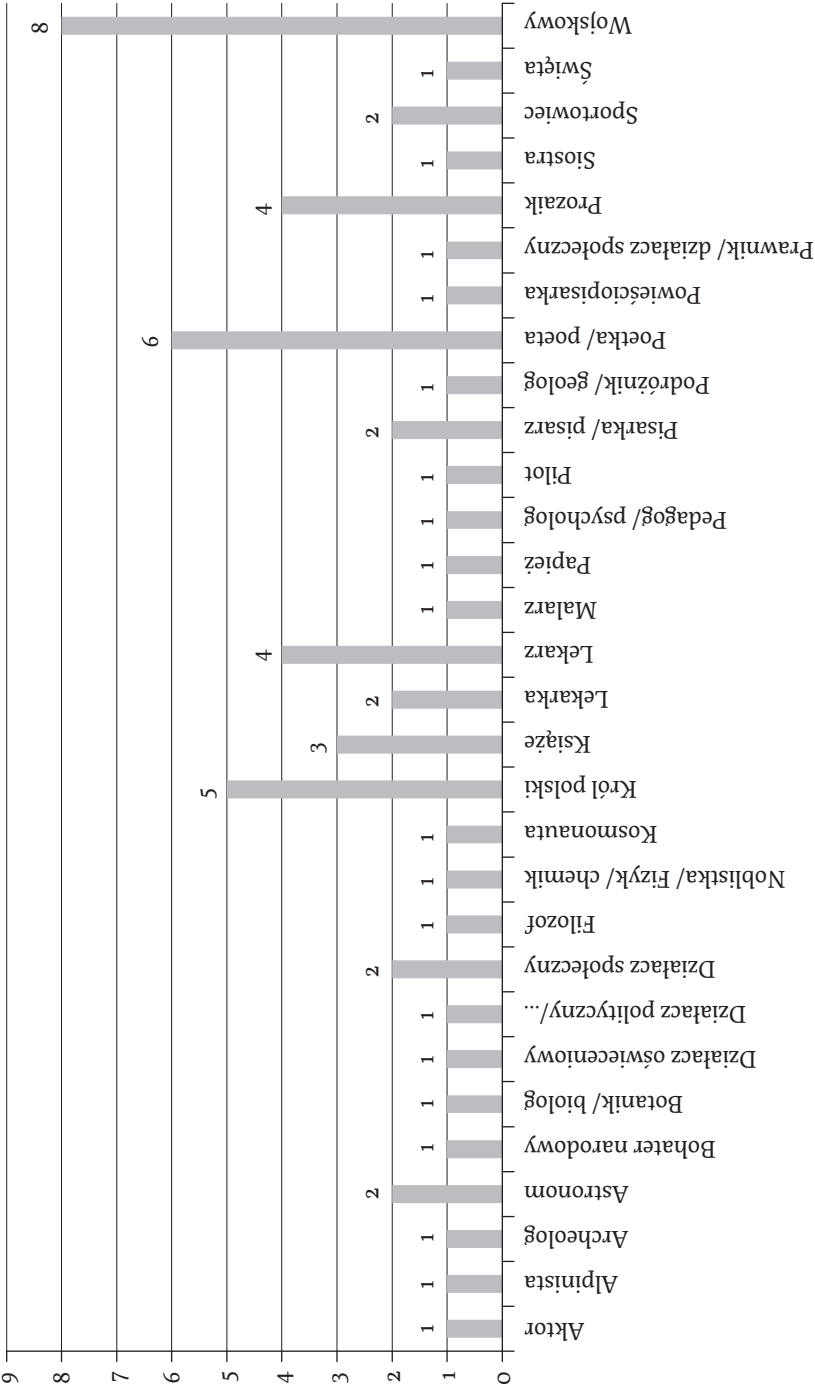
Wykres 2. Patroni poznańskich szkół podstawowych z podziałem na 8 kategorii.

Opracowanie własne.

Uszczegóławiając, najliczniej reprezentowaną kategorię „patron”, zaobserwować możemy, że największa ich liczba jest w podkategorii: wojskowy (8 szkół), poetka/poeta (6 szkół) oraz król Polski (5 szkół). Niestety, wśród 58 szkół, których patronem jest konkretna postać, nie odnajdziemy osoby, która w oczywisty sposób powiązana była z matematyką. Znajdziemy natomiast przedstawicieli wyznaniowych (świętych), działaczy (społecznych czy oświeceniowych), medyków, artystów (aktor, malarz, pisarka, poetka), a nawet fizyka czy chemika reprezentowanego przez jedną i tą samą osobę – Marię Skłodowska-Curie, jednak matematyków w tym zestawieniu nie odnajdziemy.

Wykres 3 Kategoria „patron” i jej 30 podkategorii.

Opracowanie własne.

Rekomendacje w zakresie wybitnych polskich matematyków – kandydatów na patronów

W efekcie podjętych analiz zaobserwowano całkowity brak matematyków wśród patronów przyjętych przez placówki, stwierdzono, że istnieje niewątpliwa potrzeba przybliżenia wybranych wybitnych polskich matematyczek i matematyków, którzy w przyszłości mogliby zostać patronami nowych lub istniejących już placówek oświatowych, które swojego patrona dotychczas nie posiadają. Choć publikacja dotyczy placówek zlokalizowanych na terenie miasta Poznania, to jednak przybliżając postaci wybitnych matematyków, przyjęto dwie kategorie: 1) nieżyjąca znacząca dla matematyki postać pochodząca z Poznania (opracowane w oparciu o publikację Lecha Maligranda i Witolda Wnuka wydaną z okazji stulecia matematyki na Uniwersytecie w Poznaniu¹⁵) oraz 2) nieżyjąca znacząca dla matematyki postać pochodząca z Polski. Jak wspomniano we wstępie, druga z kategorii jest odpowiedzią na ten właśnie całkowity brak i potrzebę nie tylko wyróżnienia lokalnych matematyków, ale też wskazanie, że tym regionie ze względu na istnienie Uniwersytetu Poznańskiego mieszkało ich więcej.

Poniżej przedstawione zostały zatem krótkie biografie potencjalnych patronów.

Znacząca (nieżyjąca) dla matematyki postać pochodząca z Poznania

Zdzisław Krygowski – pionier matematyki poznańskiej

Zdzisław Jan Ewangeli Antoni Krygowski urodził się 22 grudnia 1872 r. we Lwowie, a zmarł 10 sierpnia 1955 r. w Poznaniu. Jego ojciec Antoni Kacper Krygowski z wykształcenia był matematykiem, fizykiem i pedagogiem, a także profesorem gimnazjów, a w latach późniejszych dyrektorem gimnazjum w Wadowicach. Zdzisław Krygowski edukację rozpoczął właśnie w Wadowicach, jednak egzamin dojrzałości zadawał w Krakowie 11 czerwca 1890 r. Tego roku rozpoczął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego – w latach 1890–1895

15 L. Maligranda, W. Wnuk, *100 lat matematyki na Uniwersytecie w Poznaniu 1919–2019*, Poznań 2021.

studiował matematykę, fizykę i astronomię. 1895 r. uzyskał tytuł doktora nauk filozoficznych, 1908 r. przedstawił pracę habilitacyjną, a 31 października 1908 r. został profesorem nadzwyczajnym matematyki Szkoły Politechnicznej we Lwowie. Rok później, 1 listopada 1909 r. został profesorem nadzwyczajnym. W czasie swojej pracy, w latach 1910/1911, Krygowski uczył innego wybitnego matematyka Stefana Banacha – działo się to w trakcie dwóch lat studiowania Banacha na tej uczelni. W 1919 r. Krygowski przeprowadził się do Poznania, by objąć I Katedrę Matematyki na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego. Jego postać zaczęła mieć szczególne znaczenie dla kształcenia matematyków, albowiem zajął się organizacją studiów matematycznych, a także wykształceniem w ramach tego przedmiotu nauczycieli do szkół. Był też cenionym przez studentów dydaktykiem, szczególnie, a jednocześnie z ogromną kulturą (także tą matematyczną) omawiającym poszczególne zagadnienia¹⁶.

Z postacią Krygowskiego związany jest także inny wybitny matematyk opisany w tej publikacji – Marian Rajewski – którego sylwetkę przedstawiono poniżej. Krygowski wyraził zgodę na zorganizowanie w 1929 r. kursu kryptologii dla studentów matematyki Uniwersytetu Poznańskiego, a Rajewski był jednym z trzech (obok Jerzego Różyckiego i Henryka Zygalskiego), którzy przeszli selekcję pomyślnie, by w 1932 r. złamać szyfr niemieckiej maszyny szyfrującej Enigmy.

Krygowski, to postać nietuzinkowa, której biografię nie sposób przedstawić w skrócie. Warto jednak odnotować, że trzykrotnie był prorektorem UP (1920/1921; 1933/1934; 1934/1935), zorganizował wszechstronną i bardzo dobrze wyposażoną bibliotekę matematyczną, będącą przez lata wykorzystywaną przez kolejne pokolenia badaczy i dydaktyków matematyki. Sam był autorem 27 prac naukowych, 3 podręczników matematyki szkoły wyższej i wielu pomniejszych prac, wnoszących znaczący wkład w rozwój matematyki¹⁷.

Marian Rajewski – kryptolog

Marian Adam Rajewski urodził się 16 sierpnia 1905 r. w Bydgoszczy, a zmarł 13 lutego 1980 roku w Warszawie, gdzie pochowano go na Powązkach z woj-

16 Tamże, s. 281–286.

17 Tamże, s. 287–290.

skowymi honorami. Bydgoszcz, będąca wówczas pod wpływem zaboru niemieckiego, miała niewątpliwy wpływ na jego edukację. Ukończył tam szkołę podstawową (1912–1915), a także gimnazjum (1915–1923), zdając maturę. Dopiero od 1923 r. Rajewski przeprowadził się do Poznania, by tu podjąć studia na Wydziale Filozoficznym (w czasie jego studiów – w 1925 r. – wydział podzielił się, a Rajewski stał się studentem Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego) – w 1929 r. ukończył je, zdobywając stopień magistra. Miał szczęście spotkać na swojej drodze takie postaci jak np.: Kazimierz Abramowicz czy Zygmunt Krygowski. Na rok 1929 przypada także wydarzenie zmieniające życie M. Rajewskiego – bierze udział w kursie kryptologicznym, w trakcie którego jest postacią wyróżniającą się. Kurs organizowany był przez Biuro Szyfrów Sztabu Głównego Wojska Polskiego¹⁸. W tym samym roku podjął studia na Uniwersytecie w Getyndze, gdzie kontynuował naukę w ośrodku uważanym za reprezentujący światowy poziom w zakresie matematyki i fizyki. Po powrocie do Poznania (w 1930 r.) przebywał w nim jednak krótko (pracował w Biurze Szyfrów oraz na Wydziale Matematyczno-Fizycznym Uniwersytetu Poznańskiego), albowiem w 1932 r. prace kryptologiczne przeniesiono do Warszawy, gdzie Rajewskiego zatrudniono, a on całkowicie poświęcił się kryptologii. W tym także roku zaczął pracować na Enigmą. Jego wkład w poznanie maszyny szyfrującej jest trudny do przecenienia – „do dnia dzisiejszego uznawane jest to za największe osiągnięcie kryptologiczne dokonane przez pojedynczego człowieka”¹⁹, a dokonując tego, Rajewski miał zaledwie 27 lat. Finalny sukces, odczytanie szyfru Enigmy, był efektem pracy zespołu trzech wybitnych naukowców: Rajewskiego, Zygalskiego oraz Różyckiego²⁰.

Wszystkie te działania przedwojenne, wojenne i powojenne były nieznane nie tylko szerszemu otoczeniu, ale nawet jego najbliższemu. Dopiero w 1967 r. Rajewski złożył w Wojskowym Instytucie Historycznym maszynopis, który zatytułował: *Wspomnienia z mej pracy w Biurze Szyfrów Oddziału II Sztabu Głównego w latach 1930–1945*, by wyjawic swój udział w złamaniu szyfru Enigmy. Jednak

18 Tamże, s. 352–353.

19 Tamże, s. 357.

20 K. Ciesielski, Z. Pogoda, *Matematyczna bombonierka: wielka księga zagadek*, Warszawa 2015, s. 177–178.

maszynopis ten przeleżał w archiwum przeszło 6 lat i pewnie byłby tam dalej, gdyby nie zainteresowano się nim w 1973 r., po publikacji francuskiego generała, który to opisywał udział kryptologów z Polski w złamaniu szyfru Enigmy. Przyjmuje się, że dopiero od 1980 r., we wszystkich liczących się filmach dokumentalnych poświęconych Enigmie, pojawia się jego nazwisko²¹.

Rajewski został odznaczony za swoje zasługi licznymi medalami (w tym: brytyjskim The War Medal 1939–1945 czy pośmiertnie Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski). Upamiętniają go tablice pamiątkowe, rzeźby czy pomniki, ale także nazwy ulic, murale, szkoła (Zespół Szkół nr 24 im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy) czy nowoczesny dworzec Bydgoszcz Główna, który otrzymał imię Rejewskiego. Także Poznań, z którym związał się, upamiętnia go na odsłoniętym w 2007 r. pomniku kryptologów, a od 24 września 2021 r. w Centrum Szyfrów Enigma, będącym niezwykle przykładową interaktywnej ekspozycji multimedialnej poświęconej Enigmie oraz trzem polskim matematykom: Rajewskiemu, Zygałskiemu oraz Różyckiemu²².

Znacząca (nieżyjąca) dla matematyki postać pochodząca z Polski

Anna Zofia Krygowska

19 września 1904 roku, także we Lwowie, przyszła na świat Anna Zofia Krygowska. Pierwsze lata edukacji szkolnej spędziła w Zakopanem, gdzie ukończyła szkołę podstawową i średnią. Lata te niewątpliwie wpłynęły na jej dalszą działalność i twórczość w późniejszym życiu – była pilną, zdolną uczennicą, z zamiłowaniem do książek, języków obcych i chęcią niesienia pomocy w nauce innym. Gdy w 1923 r. rozpoczęła studia matematyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim (1923–1927), musiała zmierzyć się z niewątpliwie trudną decyzją – podjęcie tych studiów było równoznaczne z rezygnacją ze stypendium przyznanego jej przez ministerstwo za osiągnięcia edukacyjne na kierunku humanistyczne. Zaznaczmy, że rozwijając się pod skrzydłami tak wybit-

21 L. Maligranda, W. Wnuk, *100 lat matematyki na Uniwersytecie w Poznaniu 1919–2019*, s. 358–361.

22 Tamże, s. 361–363; Centrum Szyfrów Enigma, <https://csenigma.pl/>, dostęp: 11.11.2022.

nych matematyków jak Witold Wilkosz czy Stefan Staszewicz²³, nigdy nie porzuciła myślenia humanistycznego.

Po studiach Krygowska poświęciła się nauczaniu matematyki w krakowskich szkołach. Jak wspomina Helena Siwek, „z charakterystycznym dla siebie uporem dążyła do dotarcia z wiedzą matematyczną do każdego ucznia”²⁴. Po okresie wojny, w trakcie której brała udział w tajnym nauczaniu, została w latach 1948–1951 kierownikiem Ośrodka Metodycznego Matematyki w Krakowie. W tym czasie, w 1950 r., uzyskała stopień doktora na Uniwersytecie Jagiellońskim i została zatrudniona w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Tu zaczął się szczególnie ważny dla rozwoju polskiej matematyki jej okres pracy. Podjęła wówczas działania zmierzające do reformy kształcenia nauczycieli i nauczania matematyki, rozwija także badania z obszaru dydaktyki matematyki. Podejmowane przez nią działania doprowadziły w 1958 r. do powstania Katedry Metodyki Nauczania Matematyki (Krygowska kierowała nią do przejścia na emeryturę), która funkcjonowała w Polsce i poza jej granicami jako „krakowska szkoła dydaktyki matematyki”²⁵. 13 lat po doktoracie (1963), w efekcie wypracowanego dorobku, została profesorem nadzwyczajnym, a w 1974 r. profesorem zwyczajnym.

Przygotowana przez Krygowską w latach sześćdziesiątych XX w. reforma nauczania matematyki była niezwykle ważna. Była popularyzatorką idei modernizacji nauczania matematyki, nie tylko o tym mówiła, ale publikowała podręczniki i artykuły dla nauczycieli, mających odnaleźć się w reformowanej szkole. O jej wkładzie w rozwój matematyki może świadczyć chociażby 257 publikacji poświęconych matematyce, opublikowanych choćby tylko w języku francuskim, angielskim czy japońskim²⁶. Krygowska to przede wszystkim

23 H. Siwek, Anna Zofia Krygowska – w stulecie urodzin, „Matematyka. Czasopismo dla nauczycieli”, 6 (2004) s. 324–331.

24 Tamże, s. 325.

25 Tamże, s. 326.

26 Marianna Ciosek pisze, że „Krygowska opublikowała 55 prac w językach obcych: angielskim, czeskim, francuskim, hiszpańskim, japońskim, niemieckim, rosyjskim, rumuńskim, węgierskim i włoskim”; M. Ciosek, O wpływie Anny Zofii Krygowskiej na dydaktykę matematyki w świecie, „Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego Seria V: Dydaktyka Matematyki”, 28 (2005) s. 140, DOI: 10.14708/dm.v28io1.6612.

świadoma faktu, że „dydaktyka matematyki jest nauką, której problematyka obejmuje wszelkie zagadnienia związane z uczeniem się i nauczaniem matematyki”²⁷, twórczyni nowoczesnej dydaktyki matematyki²⁸. Krygowska zmarła 16 maja 1988 r., a jej dorobek inspiruje kolejne pokolenia nauczycieli i dydaktyków²⁹, a także studentów Wydziałów Matematyki, czego dowodem mogą być konkursy, np. ten organizowany przez Oddział Krakowski Polskiego Towarzystwa Matematycznego im. Anny Zofii Krygowskiej, na najlepszą pracę z dydaktyki matematyki.

Stefan Banach

We *Słowie wstępnym* książki autorstwa Romana Kałuży przeczytamy, że Stefan Banach był jednym z największych matematyków XX w., że „obok Mikołaja Kopernika i Marii Skłodowskiej-Curie należał do trójcy największych polskich uczonych”, a jego wkład w rozwój nauki na świecie „jest znacznie większy, niż wkład Marii Skłodowskiej-Curie, dwukrotnej laureatki nagrody nobla”³⁰. Banach urodził się 30 marca 1892 r. w Krakowie, a zmarł 31 sierpnia 1945 r. we Lwowie. Różne źródła podają, że już w okresie dzieciństwa wykazywał wybitne zdolności matematyczne i lingwistyczne³¹. Trudno opisać jego rozwój naukowy, podając daty rozpoczęcia lub zakończenia studiów czy też te ukazujące, kiedy pozostał profesorem, albowiem w jego życiorysie nic nie jest tak oczywiste jak w poprzednio prezentowanych. Z tego też powodu przybliżmy w skrócie to, co wiemy na temat jego edukacji formalnej. O pierwszym etapie edukacji nie wiemy zbyt wiele – szkołę ludową ukończył w 1902 r. Dopiero z okresu gimnazjum, które niewątpliwie ukształtowało go jako matematyka, zachowały się dokumenty wskazujące, że Banach będąc geniuszem, był także bardzo pilnym

27 Z. Krygowska, *Główne problemy i kierunki badań współczesnej dydaktyki matematyki*, „Dydaktyka Matematyki”, 1 (1982) s. 13.

28 B. J. Nowecki, , Anna Zofia Krygowska, „Educational Studies in Mathematics”, 23 (1992) nr 2, s. 123–137.

29 „Didactica mathematicae”, 28 (2005) nr 1 – w całości poświęcony Annie Zofii Krygowskiej.

30 R. Kałuża, *Stefan Banach*. Warszawa 1992, s. 5.

31 Tamże, s. 12; J. Kozielski, *Banach: geniusz ze Lwowa*, Warszawa 1999, s. 13.

uczniem. W 1910 r. zdał maturę, a następnie w tym samym roku rozpoczął studia w Szkole Politechnicznej we Lwowie, by zakończyć je w 1914 r., zdając tzw. egzamin „połówkowy” studiów inżynierskich³² – było to równoznaczne z zaliczeniem dwóch lat studiów³³. Tu nastąpił koniec jego systematycznej edukacji formalnej – studiów, w postaci nam dziś znanej, już nie podjął.

Przełomowy, o czym wspominają chyba wszyscy autorzy książek o Banachu, w jego życiu wydaje się 1916 r., kiedy to poznał Hugo Steinhausa³⁴. Dalsza kariera naukowa badacza przebiega błyskawicznie – w latach 1920–1922 przyjął posadę asystenta na Politechnice Lwowskiej. W 1920 r., mimo nieukończonych studiów, doktoryzował się na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, dwa lata później habilitował (1922), miesiąc później został profesorem nadzwyczajnym matematyki, a w 1927 r. profesorem zwyczajnym. Niebagatelne znaczenie dla matematyki, ale i dla rozwoju samego Banacha i wielu matematyków przebywających wówczas we Lwowie, miały spotkania w Kawiarni Szkockiej. To tam toczono dyskusje, stawiano i rozwiązywano problemy matematyczne, które w późniejszym czasie zostały zapisywane (poza serwetkami czy blatami marmurowych stołów) w tzw. Księdze Szkockiej³⁵.

Steinhaus na uroczystości dla uczczenia Banacha powiedział, że „dał nauce polskiej, a w szczególności matematyce polskiej, więcej niż ktokolwiek inny”³⁶, a o jego książce *Teoria operacji* (1929) napisano, że to jedna z najważniejszych książek matematycznych XX w. W czasie krótkiego życia stworzył od podstaw, rozwijaną w Polsce i za granicą, analizę funkcjonalną. Był założycielem i współtwórcą polskiej szkoły matematycznej. O jego wielkości niech świadczy fakt, że jego nazwisko „było cytowane w światowej literaturze matematycznej około 12 tysięcy razy”³⁷, a Wyszukiwarka Google, w dniu pisania tych słów (07.12.2022),

32 R. Duda, *Matematycy XIX i XX wieku związani z Polską*, Wrocław 2012, s. 53.

33 R. Kałuża, *Stefan Banach*, s. 26.

34 Tamże, s. 39; E. Jakimowicz, A. Miranowicz, *Stefan Banach. Niezwykłe życie i genialna matematyka*, Kraków 2009, s. 18; R. Duda, *Matematycy XIX i XX wieku związani z Polską*, s. 53.

35 K. Ciesielski, Z. Pogoda, *Matematyczna bombonierka*, s. 174–175.

36 H. Steinhaus, *Stefan Banach. Przemówienie wygłoszone na uroczystości ku uczczeniu pamięci Stefana Banach*, „Wiadomości Matematyczne”, 4 (1961) s. 259.

37 E. Jakimowicz, A. Miranowicz, *Stefan Banach*, s. 28.

znajdowała w ciągu 37 sekund 7 620 000 wyników po wpisaniu hasła „Banach space” (przestrzeń Banacha). W Polsce przyznawane są nagrody im. Stefana Banacha, PAN wręcza medal jego imienia, odsłaniane są poświęcone mu pomniki, a jego imieniem nazywane są ulice i szkoły.

Podsumowanie

Przyjęcie przez przedszkole, szkołę podstawową czy inne placówki oświatowe patrona, bycie instytucją noszącą czyjeś imię, to element, który powinien być ważny i jednoczący jej podopiecznych, pracowników i całą społeczność lokalną. W czasach, w których wskazuje się na brak tradycyjnie rozumianych autorytetów, dzieciom i młodzieży potrzeba być może dobrego wzorca, osoby, z którą mogliby się utożsamiać, chcieć poznać jej życiorys i budować swoją przyszłość w oparciu o jej życie, twórczość i pasję. Funkcje patronatu mają przecież także wymiar kreatywny³⁸ – patronat należy do narzędzi wychowawczych, które, działając w sposób pozytywny lub negatywny, są osadzone w świecie wartości. Potrzeba nam ciągle patronek i patronów – „prawie 11 tysięcy szkół w Polsce nie ma jeszcze patrona”³⁹. Wydaje się więc, że akcje takie jak na przykład „Gdzie są nasze patronki?”, na potrzeby której stworzono specjalną stronę internetową patronki.pl⁴⁰, gdzie przybliżyła się sylwetki wyjątkowych kobiet mogących stać się patronkami naszych szkół i przedszkoli, są szczególnie cenne. Warto podkreślenia jest, iż placówki oświatowe, biorące udział w wyżej zasygnalizowanej akcji i przyjmujące imię konkretnej patronki, mogły dodatkowo starać się o grant w wysokości 15000 złotych⁴¹, co niewątpliwie wspierało w dążeniu do jego realizacji.

Podjęte w ramach niniejszego artykułu analizy uświadamiają, że wśród poznańskich placówek oświatowych nie tylko występuje problem częstego

38 J. R. Maj, *Twórczy wymiar patronatu szkolnego*, s. 55.

39 E. Manthey, *Patron szkoły – autorytet, czy ściema?*, dostęp: 06.03.2023.

40 BNP Paribas, *Patronki szukają pracy*, <https://www.bnpparibas.pl/patronki>, dostęp: 06.03.2023.

41 BNP Paribas, *Nadaj patronkę szkole*, <https://www.bnpparibas.pl/patronki/nadaj-szkole-patronke>, dostęp: 06.03.2023.

braku patrona, ale także brakuje wybierania na patrona osób powiązanych z rzeczywistością matematyczną. Naprawienie tej sytuacji, a zatem powołanie na patronów szkół czy przedszkoli matematyków wydaje się bardzo ważne, bowiem kolejne wyniki egzaminów ósmoklasisty⁴², dojrzałości (w Polsce w latach 2020 i 2021 matury z matematyki w r. nie zdało 21% uczniów, a w 2022 r. 18% uczniów, przy założeniu, że w 2022 r., w porównaniu do lat 2015–2020, zmniejszono liczbę zadań do rozwiązania, choć czas na ich rozwiązanie był taki sam jak w latach ubiegłych)⁴³ czy raporty międzynarodowe⁴⁴ wskazują, co w dziedzinie dydaktyki matematycznej należy doskonalić i do czego warto zachęcać uczniów, by ulepszać proces nauczania. Nadal musimy zwiększać wysiłki, by proces ten doskonalić i niech nie zmylą nas w tym zakresie sukcesy

- 42 Egzamin ósmoklasisty, Osiągnięcia uczniów kończących VIII klasę szkoły podstawowej. Sprawozdanie za rok 2020, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informacje_o_wynikach/2020/sprawozdania/E8_Matematyka_sprawozdanie.pdf, dostęp: 09.03.2023; Egzamin ósmoklasisty, Osiągnięcia uczniów kończących VIII klasę szkoły podstawowej. Sprawozdanie za rok 2021, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informacje_o_wynikach/2021/sprawozdanie/EO_matematyka_sprawozdanie_2021.pdf, dostęp: 09.03.2023; Egzamin ósmoklasisty, Osiągnięcia uczniów kończących VIII klasę szkoły podstawowej. Sprawozdanie za rok 2022, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informacje_o_wynikach/2022/sprawozdanie/EO_matematyka_sprawozdanie_2022.pdf, dostęp: 09.03.2023.
- 43 *Sprawozdanie za rok 2020, Egzamin maturalny, Matematyka*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informacje_o_wynikach/2020/sprawozdanie/EM_Matematyka_sprawozdanie.pdf, dostęp: 07.03.2023; *Sprawozdanie za rok 2021, Egzamin maturalny, Matematyka*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informacje_o_wynikach/2021/sprawozdanie/EM_matematyka_sprawozdanie_2021.pdf, dostęp: 07.03.2023; *Sprawozdanie za rok 2021, Egzamin maturalny, Matematyka*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informacje_o_wynikach/2022/sprawozdanie/EM_matematyka_sprawozdanie_2022.pdf, dostęp: 07.03.2023; *Wstępne informacje o wynikach egzaminu maturalnego przeprowadzonego w maju 2022 r.*, <https://www.gov.pl/web/edukacja/wstepne-informacje-o-wynikach-egzaminu-maturalnego-przeprowadzonego-w-maju-2022-r>, dostęp: 07.03.2023.
- 44 Polska edycja międzynarodowego badania TIMSS, <https://www.ibe.edu.pl/images/download/TIMSS-2019-Raport.pdf>, dostęp: 07.03.2023, gdzie uczniowie z Polski zajmują średnio 26 miejsce na 58 krajów biorących udział w badaniu.

polских uczniów w badaniach PISA⁴⁵ – w 2018 r. polscy uczniowie wraz z niderlandzkimi zdobyli z matematyki drugie miejsce wśród krajów UE (dodajmy, że wśród wielu zmiennych wpływających na te rezultaty warto niewątpliwie pamiętać chociażby fakt, że uczniowie biorący udział w tych badaniach byli uczeni w systemie gimnazjalnym).

Należy także wskazać, że poznanie matematyki, pierwsze spotkania z jej zagadnieniami, a przede wszystkim aktywność matematyczna ucznia, mająca miejsce właśnie od najmłodszych lat, uznawana jest za jeden z najważniejszych celów nauczania matematyki⁴⁶. Dlatego właśnie okres edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej to czas, w których mamy szansę zrozumieć i „pokochać” „królową nauk”, z jej całym bogactwem i dorobkiem tak wielu wybitnych osobowości. A zatem przyjęcie przez przedszkole czy szkołę podstawową patronatu matematycznego może zaowocować nie tylko poznaniem życiorysów jednostek mających wpływ na kształt naszego kraju czy edukacji, ale wesprzeć chęć poznania matematyki i przeżycia „przygody”, jaką niewątpliwie ona umożliwia. Bo jak mówiła Krygowska, „czasem jeden fakt, jeden przykład, pozornie izolowany, nawet pozornie dziwny, odbija się nagłym błyskiem w naszej pedagogicznej intuicji i może nas skierować w stronę problemów istotnie ważnych”⁴⁷.

Podsumowując, wydaje się, że podjęcie działań na rzecz przyjęcia przez poznańskie placówki edukacyjne rekomendowanych matematyków może przyczynić się nie tylko do wyeliminowania pewnej luki czy nierówności, ale także stymulować matematyczne pasje czy rozwój matematycznych kompetencji wśród dzieci i młodzieży. Być może, co oczywiście wymaga szerszych badań, podobny problem występuje w innych miastach. Przedstawione w niniejszym artykule inspiracje mogą być bez wątpienia wykorzystane także i w takich sytuacjach. Ciekawym byłoby przedstawienie wybitnych matematyków związanych

45 A. Schleicher, PISA 2018 Results, <https://www.oecd.org/pisa/PISA%202018%20Insights%20and%20Interpretations%20FINAL%20PDF.pdf>, dostęp: 07.03.2023; Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów, 2018, <https://pisa.ibe.edu.pl/wp-content/uploads/2019/12/raport-wyniki-badan-pisa-2018.pdf>, dostęp: 07.03.2023.

46 Z. Krygowska, *Zarys dydaktyki matematyki*, Warszawa 1977, s. 3.

47 A. Urbańska, *Setna rocznica urodzin profesor Anny Zofii Krygowskiej. Cytaty z prac A. Z. Krygowskiej*, „Didactica Mathematicae”, 28 (2005) nr 01, s. 10.

z innymi regionami Polski, a także uwzględnienie ich w poszukiwaniu matematycznych patronów dla placówek oświatowych aglomeracji poznańskiej. Mogłoby to zaowocować promowaniem historii polskiej matematyki i jej ogólnopolskich i lokalnych przedstawicieli.

Streszczenie: Celem artykułu była analiza braku patronów matematycznych w placówkach oświatowych w Poznaniu oraz przedstawienie propozycji zmian w tym zakresie. Zakłada się, że patron przedszkola lub szkoły powinien być wzorem osobowym dla dzieci i młodzieży uczęszczających do danej placówki. Badanie obejmowało identyfikację patronów przedszkoli i szkół podstawowych w Poznaniu, z uwzględnieniem ich zawodów i osiągnięć. Zaprezentowane wyniki wskazują na całkowity brak patronów związanych z matematyką. W odpowiedzi na ten problem, artykuł rekomenduje wybitnych polskich matematyków, takich jak Zdzisław Krygowski, Marian Rajewski, Anna Zofia Krygowska i Stefan Banach, jako potencjalnych patronów. Przedstawiono ich biografie oraz wkład w rozwój matematyki. Argumentuje się, że nadanie placówkom oświatowym patronów matematycznych może przyczynić się do poprawy wizerunku matematyki oraz zwiększenia zainteresowania tą dziedziną wśród uczniów. Artykuł podkreśla również znaczenie starannego procesu wyboru patrona, który powinien być zgodny z misją edukacyjną i wartościami danej placówki.

Słowa kluczowe: patroni szkół, matematyka, edukacja, matematycy.

Bibliografia

- Ansari A., Shepard M., Gottfried M. A., *School Uniforms and student Behavior: Is There a Link?*, „Early Childhood Research Quarterly”, 58 (2022) s. 278–286.
- Borowski A., *O Patronie, patronach i o patronacie*, w: *Patron szkoły – promieniowanie wartości*, Kraków 2009, s. 21–25.
- Ciesielski K., Pogoda Z., *Matematyczna bombonierka: wielka księga zagadek*, Warszawa 2015.
- Ciosek M., O wpływie Anny Zofii Krygowskiej na dydaktykę matematyki w świecie, „Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego Seria v: Dydaktyka Matematyki”, 28 (2005) s. 129–154, DOI: 10.14708/dm.v28i01.6612.
- „Didactica Mathematicae”, 28 (2005) nr 1– w całości poświęcony Annie Zofii Krygowskiej.
- Duda, R., *Matematycy XIX i XX wieku związani z Polską*, Wrocław 2012.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, Dz.U. z 2019 r.,

- poz. 502, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190000502>, dostęp: 05.05.2022.
- Gromkowska-Melosik A., *Eton College. Szkic do portretu brytyjskiej elitarnej edukacji*, „Studia Edukacyjne”, 30 (2014) s. 39–56.
- Jakimowicz E., Miranowicz A., *Stefan Banach. Niezwykłe życie i genialna matematyka*, Kraków 2009.
- Jaskulska S., *Rola patrona w życiu szkoły. Na przykładzie patronatu doktor Wandy Błęńskiej nad Piątkowską Szkołą Społeczną w Poznaniu*, „Biografistyka Pedagogiczna”, 6 (2021) s. 239–257, DOI: 10.36578/bp.2021.06.53.
- Kałuża R., *Stefan Banach*, Warszawa 1992.
- Kozielecki, J., *Banach: geniusz ze Lwowa*, Warszawa 1999.
- Krygowska Z., *Zarys dydaktyki matematyki*, Warszawa 1977.
- Krygowska Z., *Zrozumieć błąd w matematyce*, „Dydaktyka Matematyki”, 10 (1989) s. 5.
- Krygowska, Z., *Główne problemy i kierunki badań współczesnej dydaktyki matematyki*, „Dydaktyka Matematyki”, 1 (1982) s. 7–53.
- Maj J. R., *Twórczy wymiar patronatu szkolnego*, w: *Patron szkoły – promieniowanie wartości*, Kraków 2009, s. 53–58.
- Maligranda L., Wnuk W., *100 lat matematyki na Uniwersytecie w Poznaniu 1919–2019*, Poznań 2021.
- Manthey E., *Patron szkoły – autorytet, czy ściema?*, <https://www.juniorowo.pl/patron-szkoly-autorytet-czy-sciema/>, dostęp: 06.03.2023.
- Nowecki, B. J., Anna Zofia Krygowska, „Educational Studies in Mathematics”, 23 (1992) nr 2, s. 123–137.
- Przybyła T., *Przedmowa*, w: *Liczby w cyfrowym świecie. Rozmowy o współczesnej edukacji matematycznej dziecka*, red. T. Przybyła, Poznań 2021, s. 7–8.
- Przybyła T., *Technologiczne wspomaganie uczenia się matematyki*, „Studia Edukacyjne”, 61 (2021), s. 101–112, DOI: 10.14746/se.2021.61.5.
- Schleicher A., *PISA 2018 Results*, <https://www.oecd.org/pisa/PISA%202018%20Insights%20and%20Interpretations%20FINAL%20PDF.pdf>, dostęp: 07.03.2023;
- Siwek, H., Anna Zofia Krygowska – w stulecie urodzin, „Matematyka. Czasopismo dla nauczycieli”, 6 (2004) s. 324–331.
- Steinhaus, H., *Stefan Banach. Przemówienie wygłoszone na uroczystości ku uczczeniu pamięci Stefana Banach*, „Wiadomości Matematyczne” 4 (1961) s. 249–250.
- Urbańska A., *Setna rocznica urodzin profesor Anny Zofii Krygowskiej. Cytaty z prac A. Z. Krygowskiej*, „Didactica Mathematicae”, 28 (2005) nr 01, s. 9–10.
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Janusza Korczaka, <http://sp2.czarnkow.pl/wybor-patrona-szkoly/>, dostęp: 05.05.2022.
- Sprawozdanie za rok 2020, *Egzamin maturalny, Matematyka*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informa

- cje_o_wynikach/2020/sprawozdanie/EM_Matematyka_sprawozdanie.pdf, dostęp: 07.03.2023.
- Sprawozdanie za rok 2021, Egzamin maturalny, Matematyka*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informacje_o_wynikach/2021/sprawozdanie/EM_matematyka_sprawozdanie_2021.pdf, dostęp: 07.03.2023.
- Sprawozdanie za rok 2021, Egzamin maturalny, Matematyka*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informacje_o_wynikach/2022/sprawozdanie/EM_matematyka_sprawozdanie_2022.pdf, dostęp: 07.03.2023.
- Egzamin ośmioklasisty, Osiągnięcia uczniów kończących VIII klasę szkoły podstawowej. Sprawozdanie za rok 2020, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informacje_o_wynikach/2020/sprawozdania/E8_Matematyka_sprawozdanie.pdf, dostęp: 09.03.2023.
- Egzamin ośmioklasisty, Osiągnięcia uczniów kończących VIII klasę szkoły podstawowej. Sprawozdanie za rok 2021, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informacje_o_wynikach/2021/sprawozdanie/EO_matematyka_sprawozdanie_2021.pdf, dostęp: 09.03.2023.
- Egzamin ośmioklasisty, Osiągnięcia uczniów kończących VIII klasę szkoły podstawowej. Sprawozdanie za rok 2020, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informacje_o_wynikach/2022/sprawozdanie/EO_matematyka_sprawozdanie_2022.pdf, dostęp: 09.03.2023.
- Centrum Szyfrów Enigma, <https://csenigma.pl/>, dostęp: 11.11.2022.
- Zespół Szkół w Krynicy. Procedura nadania imienia, <https://krynka.edupage.org/a/procedura-nadania-szkole-imienia>, dostęp: 05.05.2022.
- Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów, 2018, <https://pisa.ibe.edu.pl/wp-content/uploads/2019/12/raport-wyniki-badan-pisa-2018.pdf>, dostęp: 07.03.2023.
- Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, <https://rspo.gov.pl/>, dostęp: 28.04.2022.
- Szkoła Podstawowa im. Polskich Dzieci Sybiru w Szczepankowie, <https://szczepankowo.szkolna.net/patron>, dostęp: 05.05.2022.
- BNP Paribas, *Patronki szukają pracy*, <https://www.bnpparibas.pl/patronki>, dostęp: 06.03.2023.
- BNP Paribas, *Nadaj patronkę szkole*, <https://www.bnpparibas.pl/patronki/nadaj-szkole-patronke>, dostęp: 06.03.2023.
- Wstępne informacje o wynikach egzaminu maturalnego przeprowadzonego w maju 2022 r.*, <https://www.gov.pl/web/edukacja/wstepne-informacje-o-wynikach-egzaminu-maturalnego-przeprowadzonego-w-maju-2022-r>, dostęp: 07.03.2023, dostęp: 07.03.2023.
- Polska edycja międzynarodowego badania TIMSS, <https://www.ibe.edu.pl/images/download/TIMSS-2019-Raport.pdf>, dostęp: 07.03.2023.

